

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi alueiden kehittämisestä annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä toukokuuta 2001 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi alueiden kehittämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 70/2001 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- aluekehitysjohtaja Märten Johansson ja lainsäädäntöneuvos Kari Parkkonen, sisäasiainministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Seija Kivinen ja budjettisihteeri Sirpa Tulla, valtiovarainministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Tarja Malmivirta, opetusministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Katriina Pessa, maa- ja metsätalousministeriö
- teollisuusneuvos Liisa Mieskylä, kauppa- ja teollisuusministeriö

- ylitarkastaja Aila Ryyänen, työministeriö
- maakunta-asiamies Antti Iso-Koivisto, Suomen Kuntaliitto
- kaupunginlakimies Eila Ratasuuri, Helsingin kaupunki
- maakuntajohtaja Timo Puttonen, Etelä-Karjalan liitto
- aluekehityspäällikkö Marko Ruokangas, Pohjois-Pohjanmaan liitto
- maakuntajohtaja Pekka Turunen, Satakuntaliitto
- maakuntajohtaja Juho Savo, Varsinais-Suomen liitto
- professori Olli Mäenpää.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- liikenne- ja viestintäministeriö
- oikeusministeriö
- ympäristöministeriö
- Joensuun yliopisto
- Kymenlaakson liitto
- professori Kaarlo Tuori.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi alueiden kehittämisestä annettua lakia. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset aluekehitysviranomaisten tehtävistä Interreg- ja Urban-yhteisöaloiteohjelmassa sekä innovatiivisissa toimissa. Interreg-yhteisöaloite-ohjelmassa aluekehitysviranomaisen keskeisenä tehtävänä olisi myöntää Euroopan yhteisön rakennerahastojen tuki ohjel-

ma-alueella sijaitsevaan hankkeeseen. Ehdotulla lailla kumotaan Interreg-yhteisöaloitteen toimeenpanosta annettu asetus. Urban-yhteisöaloiteohjelmassa aluekehitysviranomaisen tehtävänä on myöntää sisäasiainministeriön hallinnonalalla rakennerahastovaroja vastaava valtion rahoitusosuus hankkeeseen. Euroopan yhteisön rakennerahastoista rahoitettavien ohjelmien

osalta lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jolla mahdollistetaan ylimaakunnallisten hankkeiden nykyistä joustavampi rahoitus.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi avustuksen myöntävää viranomaista koskeva säännös avustuksen takaisinperinnästä. Lisäksi ehdotetaan, että sisäasianministeriöllä olisi oikeus määrätä

avustus takaisinperittäväksi aluekehitysviranomaisena toimivalta maakunnan liitolta. Lakiin on tarkoitus tehdä myös eräitä yhteisön lainsäädännön muuttumisesta aiheutuvia tarkistuksia.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Lakiehdotus on tekninen lakiuudistus ja se on kansallinen täydennys siihen, mitä asiasta on jo säädetty EU:n rakennerahastoja vastaavassa kotimaisessa lainsäädännössä. Uudistuksella on valiokunnan näkemyksen mukaan kiire, jotta uusien ohjelmien toteutus Suomessa voisi välittömästi alkaa.

Koska kyseessä on kiireellinen, uusien ohjelmien toteuttamisen kannalta välttämätön uudistus, jää aluekehityslakiin edelleen kehittämistä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan aluekehityslain kokonaisuudistuksen tulisi olla valmis annettavaksi eduskunnalle syysistunto-kauden 2001 aikana.

Valiokunta katsoo, että ainakin seuraavat asiat tulee selvittää uudistuksen yhteydessä.

Ensinnäkin valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tukijärjestelmää tulee voida yksinkertaistaa. Uudistuksen yhteydessä tulee selvittää, voidaanko kansallinen vastinrahoitus varata yhden ministeriön pääluokkaan.

Toiseksi tulee selvittää ratkaisu tilanteeseen, jossa maakunnan liitto ei voi myöntää valtion talousarviosta myönnettyä kansallista rahoitusta valtionapua saaville laitoksille, kuten yliopistoille. Nykyinen tilanne on johtanut epätarkoituksenmukaisten rahoitusmenetelmien käyttöön. Näin ollen omarahoitusosuuden rahoitus

tulee järjestää jatkossa niin, että hankkeet mahdollistuvat.

Vielä valiokunta kiinnittää huomiota siihen mahdollisuuteen, että aluekehittämislainsäädäntö eriytetään avustuksiin liittyvästä teknisestä sääntelystä. Tällöin tulee selvittää hallituksen esityksessä HE 63/2001 vp mainitun valtionavustuslain riittävyys yleislakina menettelytapojen järjestämiseksi.

Joka tapauksessa uudistuksessa tulee ottaa huomioon asiakkaan eli rahoituksen saajan mahdollisimman selkeä asema, päätösten koordinointi sekä maksamisen menettelyn, valvonnan ja takaisinperinnän selkeä ja yhdenmukainen menettely.

Yksityiskohtaiset perustelut

3 a §. Aluekehitysviranomaisen tehtävät Interreg-yhteisöaloiteohjelmassa. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella on tarkoituksenmukaista, että alemman asteisilla säädöksillä asetetaan ehtoja Interreg- ja innovatiivisia toimia koskeviin ohjelmiin. Ehtojen osalta kysymys olisi esimerkiksi rakennerahastovarojen ja kansallisen vastinrahoituksen ehtojen yhteensovittamisesta samoin kuin tuen myöntämisessä noudatettavasta menettelystä, koska päätöksiä tekevät sekä maakunnan liitot että kansalliset rahoittajat. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa Interreg-ohjelmien osalta lakiehdotuksen 3 a §:ään lisättäväksi uuden 4 momentin, jossa säädettäisiin *"Tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitettua avustuksen ehdoista ja avustuksen myöntämisessä noudatetuista menettelyistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella."*

3 d §. Avustusten myöntämisessä sovellettavat ehdot innovatiivisia toimia koskevassa ohjelmassa. Innovatiivisten toimien osalta lakiehdotuksen 3 d §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti seuraavasti: "Tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista avustuksen ehdoista ja avustuksen myöntämismenettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi maakunnan liitoille voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisessä noudatettavista menettelystä sisäasiainministeriön asetuksella."

3 e §. Aluekehitysviranomaisen tehtävät Urban-yhteisöaloiteohjelmissa. Urban-ohjelmien osalta ehdotetaan, että kansallisen osuuden myöntämisen, maksamiseen ja valvontaan sovelletaan aluekehityslain säännöksiä, jolloin 3 e §:n 3 momentista poistetaan Euroopan yhteisöjen rakennerahastojen rahoitusosuutta koskeva maininta.

Tähän on syynä se, että kunnallinen toimielin myöntää rakennerahastolain 22 §:n 3 momentin mukaisen rakennerahastojen rahoitusosuuden. Lainkohdan tulee koskea yksinomaan kansallista osuutta.

10 a §. Euroopan yhteisön rakennerahastoista myönnettävät avustukset ja sitä vastaava kansallinen rahoitusosuus. Valiokunta ehdottaa ehdotuksen 10 a §:n otsikkoa muutettavaksi seuraavasti: "Euroopan yhteisön rakennerahastoista myönnettävät avustukset ja sitä vastaava valtion rahoitusosuus".

Eduskunta hyväksyi rakennerahastojen kansallisesta hallinnoinnista annetun lain (1353/1999) yhteydessä lausuman: "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin alueiden kehittämisestä annetun lain muuttamiseksi siten, että maakunnan liitoille annetaan toimivalta myöntää rakennerahasto-osuus hankkeisiin, joiden kansallinen julkinen rahoitus tulisi kokonaan tai pääosin kunnilta."

Tavoiteohjelmissa maakunnan liitoille irroteetaan sekä rakennerahastojen että valtion vastinrahoitusta koskevat osuudet. Silloin, kun kansal-

linen julkinen rahoitusosuus käsittää yksinomaan kuntarahaa, irrotettaisiin maakunnan liitoille ainoastaan rakennerahaston rahoitusosuus, ellei samaan irrotuspäätökseen sisälly myös valtion rahoitusosuutta. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 10 a § ensinnäkin jaettaisiin kahteen momenttiin. Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin, että tämän lain säännöksiä noudatetaan soveltuvin osin myös aluekehitysviranomaisen ja sisäasiainministeriön Euroopan yhteisön rakennerahastosta myöntämien avustusten ja niitä vastaavan valtion rahoitusosuuden osalta. Jos kansallinen julkinen rahoitusosuus hankkeeseen tulee kokonaan kunnilta, voi maakunnan liitto myöntää hankkeeseen Euroopan yhteisön rakennerahaston rahoitusosuuden noudattaen soveltuvin osin, mitä tässä laissa säädetään, kuitenkin niin, että rakennerahastojen rahoitusosuuteen sovelletaan lisäksi, mitä 3 b §:n 3 momentin toisessa virkkeessä säädetään kone- ja laitehankintojen enimmäisosuudesta kehittämishankkeen hyväksytyissä kokonaismenoissa.

Kuntien rahoittamat hankkeet ovat useimmiten infrastruktuurihankkeita, joten sellaisten osalta tulisi myös soveltaa ehdotuksen 3 b §:n 3 momentin mukaista rajausta, jolloin aluekehitysasituksen 12 §:n 1 momentin mukaista kone- ja laitehankintojen enimmäisosuutta ei sovellettaisi.

Uuteen 2 momenttiin on tehty 1 momentista johtuva lisäys. Sen mukaan tavoiteohjelmissa olisi mahdollista myöntää 1 momentissa tarkoitettu yksinomaan EY:n rakennerahastojen osuus tämän lain 6 §:n 2 momentin estämättä myös toisen maakunnan liiton alueella olevaan ylimaakunnalliseen hankkeeseen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus).

Valiokunnan muutosehdotus

Laki

alueiden kehittämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alueiden kehittämisestä 10 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1135/1993) 3 a, 10 a ja 10 b §, sellaisina kuin ne ovat laissa 232/1997, sekä lisätään lakiin uusi 3 b, 3 c, 3 d ja 3 e §, 10 c, 10 d, 10 e ja 10 f § seuraavasti:

3 a §

Aluekehitysviranomaisen tehtävät Interreg-yhteisöaloiteohjelmassa

(1—3 mom. kuten HE)

Tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista avustuksen ehdoista ja avustuksen myöntämisessä noudatettavista menettelyistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. (Uusi 4 mom.)

3 b ja 3 c § (Kuten HE)

3 d §

Avustuksen myöntämisessä sovellettavat ehdot innovatiivisia toimia koskevassa ohjelmassa

(1—3 mom. kuten HE)

Tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista avustuksen ehdoista ja avustuksen myöntämisessä noudatettavista menettelyistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi maakunnan liitoille voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisessä noudatettavista menettelyistä sisäasiainministeriön asetuksella. (Uusi 4 mom.)

3 e §

Aluekehitysviranomaisen tehtävät Urban-yhteisöaloiteohjelmassa

(1 ja 2 mom. kuten HE)

(Poist.) Edellä 1 momentissa tarkoitetusta vastaavasta valtion rahoitusosuudesta tulevan avustuksen myöntämiseen, maksamiseen ja valvontaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään.

10 a §

*Euroopan yhteisön rakennerahastoista myönnettävät avustukset ja siitä vastaava **valtion** rahoitusosuus*

Tämän lain säännöksiä noudatetaan soveltuvin osin myös aluekehitysviranomaisen ja sisäasiainministeriön Euroopan yhteisön rakennerahastoista myöntämien avustusten ja niitä vastaavan kansallisen rahoitusosuuden osalta. Jos kansallinen julkinen rahoitusosuus hankkeeseen tulee kokonaan kunnilta, voi maakunnan liitto myöntää hankkeeseen Euroopan yhteisön rakennerahastojen rahoitusosuuden noudattaen soveltuvin osin, mitä tässä laissa säädetään, kuitenkin niin, että rakennerahastojen rahoitusosuuteen sovelletaan lisäksi, mitä 3 b §:n 3 momentin toisessa virkkeessä säädetään kone- ja laitehankintojen enimmäisosuudesta kehittämiss-hankkeen hyväksytyissä kokonaismenoissa.

Myönnettäessä avustusta rakennerahastolain 23 §:ssä tarkoitettuihin ylimaakunnallisiin

hankkeisiin, rakennerahaston ja sitä vastaava valtion rahoitusosuus tai yksinomaan 1 momentissa tarkoitettu Euroopan yhteisön rakennerahastojen rahoitusosuus taikka yksinomaan kansallinen valtion rahoitusosuus voidaan myöntää tämän lain 6 §:n 2 momentin estämättä myös toisen maakunnan liiton alueella olevaan hankkeeseen. (Uusi 2 mom.)

10 b—10 f §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

Helsingissä 7 päivänä kesäkuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Pertti Turtiainen /vas
jäs. Nils-Anders Granvik /r
Rakel Hiltunen /sd
Esko Kurvinen /kok
Lauri Kähkönen /sd
Paula Lehtomäki /kesk
Hannes Manninen /kesk
Kirsi Ojansuu /vihr

Heli Paasio /sd
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Pekka Ravi /kok
Petri Salo /kok
Arto Seppälä /sd
Kari Urpilainen /sd
Jari Vilén /kok
vjäs. Pekka Nousiainen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

apulaissihteeri Jukka Savola.